

SPOLOK
PRIATEĽOV
TURZOVKY

ROČNÍK III.

SPOLKOVÝ HLÁSNIK

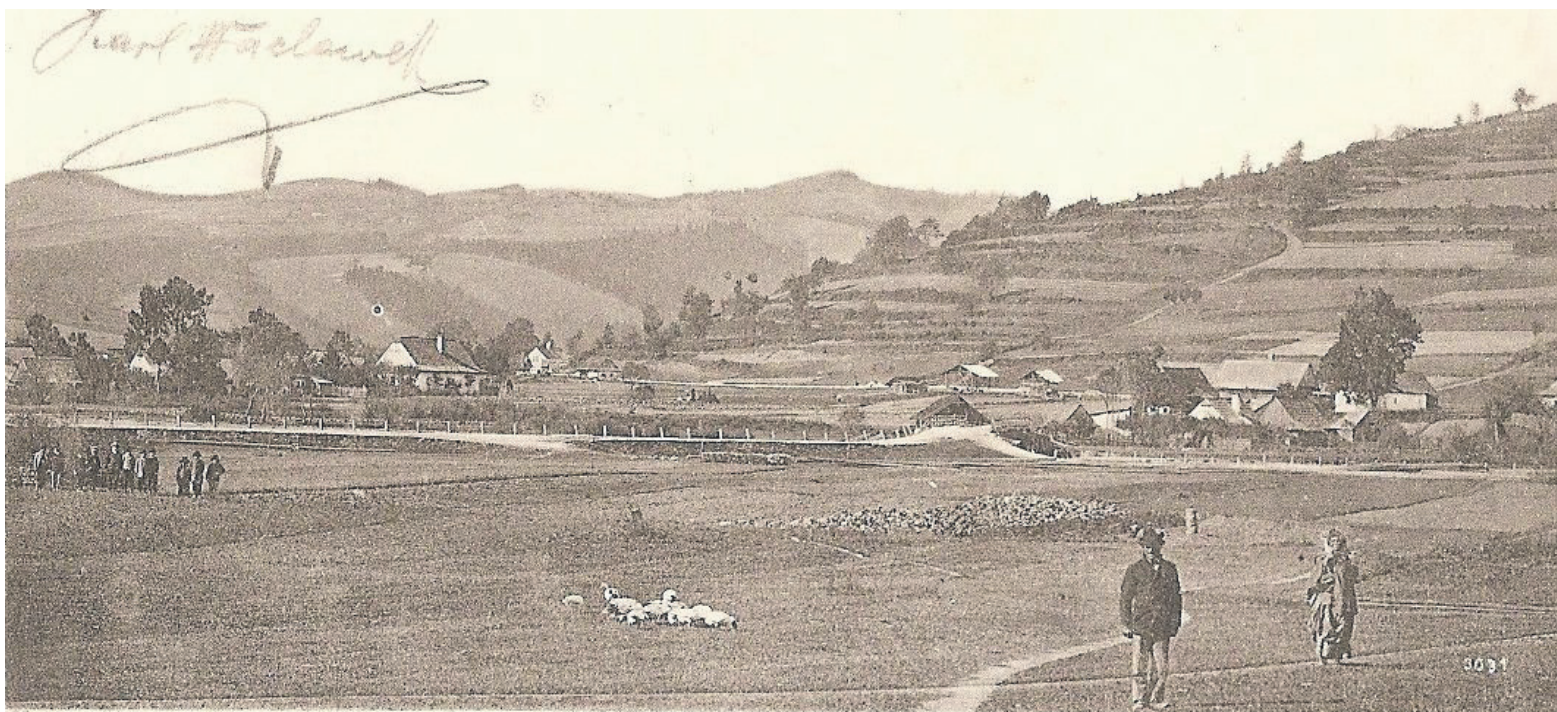
č.3 (252)

Pripravil: DRAHOMÍR VELIČKA

Turzovka inak zvaná Predmier (Kde to všetko začalo?)

V tomto roku si pripomínáme 440. výročie prvej zmienky o osade Predmier, ktorá zohrala v starších dejinách Turzovky kľúčovú úlohu. Ide o akéhosi prapredka neskoršej obce a z tohto pohľadu

je jej najvýznamnejšou časťou. Hoci sme sa aj na tomto fóre Predmieru už venovali, nebude na škodu podrobiť túto problematiku aktuálnemu pohľadu.

Ešte predtým než v roku 1320 dostal nemecký lokátor Sidelman za úlohu vybudovať novú dedinu Dlhé Pole, jestvovala na jej území osada Lacková. Práve Sidelman sa mal postarať o doosídlenie lokality a jej postupné vybudovanie. Stalo sa ... Vtedajší zemepán Matúš Čák mu udelil rozsiahle územie – les, ktorý siahla až po beskydské hrebene k sliezskym hraniciam a iste kvôli svojej rozsiahlosti bol nazvaný *Longus Campus* – Dlhé Pole. V listine dostal Sidelman aj voľnú, resp. slobodnú cestu do Tešína, keďže v tej dobe bolo toto sliezské mesto odvolacou inšinciou pre prípadné súdne spory tunajších obyvateľov (viaceré považské obce boli založené na žilinskom práve, ktoré Žilina prevzala práve z Tešína). O tom, že túto cestu Dlhopolci aj využívali, svedčí takmer 100-ročná existencia (medzi polovicou 14. a prvou polovicou 15. storočia) stredovekého hrádka na Baranskej skale (kataster obce Bíla, nad horským prechodom Beskyd). Predpokladá sa, že hrádok slúžil ako colná stanica, čo je veľmi zaujímavé, pretože colná stanica má zmysel len na využívaní trase. Z toho možno logicky usudzovať, že cesta dolinou Predmieranky do Sliezska bola v stredoveku využívaná oveľa častejšie, než by sme predpokladali.

V roku 1417 sa v písomných prameňoch prvýkrát explicitne uvádza názov Predmieranky potok – *Predmerpataka*. Niet pochyb, že toto pomenovanie

bolo už v tom čase vžitá, a teda, že sa používalo prinajmenšom v 14. storočí. Nepochybne sa ním označoval nielen potok, ale aj územie, cez ktoré preteká. Aj keď na to nemáme priame písomné dôkazy, môžeme predpokladať, že severná časť niekdajšieho rozsiahleho stredovekého chotára Dlhého Poľa sa už v 14. storočí nazývala Predmierom. Až do 80. rokov 16. storočia sa v zachovaných písomnostiach stretávame len so zmienkami o hydro-nyme – názve potoka. Spomenutá bola zmienka v roku 1417, ďalšie poznáme z rokov 1438 a 1540. Potok *Prodmer*, resp. *Predmir* je v listine označený ako jeden z hraničných bodov medzi Hričovským (Bytčianskym) a Budatinským panstvom. Potok i územie okolo neho tvorilo dôležitú hranicu minimálne od vrcholného stredoveku až do čias Juraja Thurza.

V roku 1580 je už Predmier označený nielen ako vodný tok, ale aj ako miesto, priestor (lat. locus). Vo vyšetrovacom elaboráte v spore medzi vlastníckmi Budatína a Strečna sa píše: „vyšetrovanie vykonané kráľovskými ľuďmi a členmi kapituly pre stránku Jána Suňoga v roku 1580, z ktorého vyplýva, že: 1. Beskydy sú hranicou medzi kráľovstvom Uhorska, Poľskom a Sliezskom a zvlášť: miesta Predmier, Olešná, Milošov, Svrčinovec, Girová, Markov, Na Studenčine a Pochoditá sú označené ako hranice.“ Mandát na uskutočnenie vyšetrovania bol vydaný 22. marca 1580. V rámci

neho komisia prešla viaceré miesta na severozápadnom Slovensku, kde vypočúvala množstvo svedkov. Jeden z nich, istý Mikuláš Šlandor, 46-ročný, pochádzajúci z turčianskej obce Budiš, vypovedal takto: „... že tá istá rodina Suňogovcov od vrchov Mostov od Girovej, konečne odtiaľ z Girovej na miesto Vrch Milošovy, odtiaľ na miesto Na Polom, stadiaľ smerom na Vrch Predmier, odtiaľ zostupujúc smerom dole popri rieke Predmier cez miesto a riekou hore Dlhú riekou, odtiaľ cez Malé Stolečné, kde sa hranice končia, o iných nevie. O mýte istotne vie, že v čase, keď býval v Nesluši, Žilincania vždy v mestečku (Kysucké) Nové Mesto platili mýto rodine Suňogovej.“ V roku 1580 je Predmier, ako bolo spomenuté označený aj ako miesto, osada. Nebolo by to nijako prekvapujúce vzhľadom na to, odkedy sa písomne spomína. Veď ležal na využívaní spojnice materskej obce a zrejme aj iných, okolitých dedín so Sliezskom a Moravou.

Už koncom 15. storočia boli tieto severné územia využívané na pasienie dobytky. Z roku 1498 pochádza sťažnosť Suňogovcov proti odháňaniu oviec na Bytčianskom panstve smerom k Morave (asi oblasť neskoršej Turzovky). V priebehu prvej polovice 16. storočia sa začala v severnej časti chotára Diviny rozvíjať osada, neskôr obec a predchodca Podvysokaj Nová Dedina. Valašské salaše boli na viacerých miestach v chotári neskoršej Turzovky: Hlinené, Markové lúky, Bahana

atď. Valašské obyvateľstvo Predmieru a iných spomenutých valašských lokalít dalo základ trvalému osídleniu, na základe ktorého v roku 1598 na priamy zásah Juraja Thurza vznikla nová obec Turzovka, zaberajúca vtedy územia dnešných obcí Makov, Vysoká, Turzovka, Korňa, Klokočov, Olešná a sčasti Dlhá. Spojenie Turzovka – Predmier bolo veľmi silné, ako alternatívne pomenovanie obce aktívne pretrvalo približne do polovice 18. storočia, v kolektívnej pamäti obyvateľstva ale oveľa dlhšie. I preto mohla byť na jednom z odpisov lokačného privilegia poznámka: *ohraničenie obce Turzovka inak zvané Predmier*. V roku 1786 je prostredníctvom geografa Jána Mateja Korabinského zaznamenaný postupný zánik binárneho pomenovania Predmier. Píše: „Obec sa volala Predmirje a svoje meno dostala od svojho zakladateľa.“ V roku 1888 Jozef Ľudovít Holuby už poznamenal: „Aj teraz sa ešte menuje jedna čiastka Turzovky Predmirie.“ Z toho vyplýva, že kým v druhej polovici 18. storočia sa ešte Turzovka s Predmierom stotožňovala, o storočie neskôr už Predmier označoval len jednu jej časť.

Nuž, ak chceme odpovedať na otázku z podnadpisu, turzovskú „prahistóriu“ musíme hľadať v Predmieri. V doline tiahnucej sa od ústia rovnomennej riečky až po jej prameň pod Malým Polomom. A hoci je dnes rozdelená medzi dve samostatné obce, tu niekde sa to pre nás začalo...

VÝROČIA ČLENOV

V marci 2020 oslávili okrúhle a polookrúhle životné jubileá členovia nášho Spolku

Ing. Pavol Nekoranec,
Pezinok

Mgr. Oto Gregor,
Bratislava

Želáme im všetko najlepšie, najmä pevné zdravie a v ďalších rokoch života veľa šťastia, úspechov a rodinnej pohody.

Blahoželáme

V predposledný marcový deň oslávi svoje životné jubileum aj niekdajší turzovský farár a dekan **Mons. Jozef Petráš**, v súčasnosti farár v Ladkoch. Vzhľadom na jeho výraznú stopu, ktorú vo farnosti zanechal, ako i veľmi úzku spoluprácu s našim Spolkom pri rôznych aktivitách, mu aj prostredníctvom nášho informátora prajeme všetko najlepšie, pevné zdravie, veľa síl v jeho kňazskej službe a na príhovor jeho nebeského patróna sv. Jozefa aj hojnosť Božieho požehnania.

PREDSTAVUJEME LOGO PODUJATIA 200 ROKOV KAPLNKY V PREDMIERI

Hoci do termínu slávnosti v Predmieri ostáva ešte pomerne veľa času, Spolok v prípravách na podujatie nezaháľa. Dokladom je aj nové logo, ktoré bude celé podujatie graficky výstižne charakterizovať a bude použité na informačných a propagačných materiáloch. Autorom loga je Mgr. Ing. Marek Sobola, PhD., ktorý už s našim Spolkom i mestom Turzovka v minulosti spolupracoval. Logo je stvárnením siluety architektúry kaplnky Panny Márie Karmelskej v Predmieri, ale zároveň sú v ňom zakomponované rysy kráľovskej koruny ako symbolu Panny Márie – kráľovnej. Logo v strede dotvára vertikálne usporiadaná číslica 200, ktoré upomína na výročie kaplnky.

ROKOVAL VÝKONNÝ VÝBOR

Vo štvrtok 5. marca 2020 sa zišiel na svojom riadnom VI. zasadnutí Výkonný výbor Spolku (VV SPT).

Členovia VV diskutovali o pripravovaných podujatiach, ktoré bude Spolok organizačne i finančne zabezpečovať, príp. na nich bude

brať svoju účasť (200 rokov kaplnky v Predmieri, súťaž vo varení guláša, rezbársky plenér). Vypočuli si informácie o výstave k 75. výročiu ukonče-

nia druhej svetovej vojny, aktuálnom stave členskej základne, stave financií a napokon prijali k jednotlivým bodom uznesenie.